

Prijsindexcijfers voor diensten van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren

Michel van Veen en Judith van der Wenden

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2005.
Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
2003/'04	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2003 en eindigend in 2004
2001/'02–2003/'04	= boekjaar enz., 2001/'02 tot en met 2003/'04

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Prijsindexcijfers voor diensten van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren

Michel van Veen en Judith van der Wenden

1. Inleiding

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) start met de publicatie van prijsindexcijfers voor diensten van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren. Deze publicatie betreft een reeks die berust op gerealiseerde uurtarieven op jaarbasis. Daarnaast wordt een prijsindex op jaarbasis van standaarduurtarieven gepubliceerd. Het CBS is voornemens later ook kwartaalprijsindexcijfers te publiceren.

De prijsindexcijfers hebben om diverse redenen voorlopig een tentatief karakter. Een belangrijke reden is dat zij niet volledig voldoen aan de eisen die gesteld worden aan een zuivere prijsindex, dat wil zeggen een prijsindexcijfer dat is geschoond voor kwaliteitsveranderingen van een product. Dergelijke veranderingen moeten namelijk niet in de prijsontwikkeling, maar in de volumeontwikkeling tot uitdrukking komen. De prijsindexcijfers voor de diensten van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren die nu beschikbaar komen, voldoen wel aan de eisen die de Europese Unie stelt aan B-methoden voor bepaling van de reële groei van het BBP (zie appendix).

2. Producentenprijsindexcijfers voor diensten

De prijsindexcijfers voor diensten maken deel uit van het stelsel van producentenprijsindexcijfers. Producentenprijsindexcijfers geven (onder andere) inzicht in de prijsontwikkeling van de afzet van de producten van Nederlandse producenten. De producentenprijsindexcijfers voor de delfstoffenwinning en de nijverheid bestaan al geruime tijd. De dienstverlening heeft in dit kader een bijzonder lage dekking. Er worden prijsindexstatistieken van operationele autolease, het goederenwegvervoer, ingenieursdiensten, advocatuur, notariaat en koeriersdiensten gepubliceerd. Het CBS werkt sinds het jaar 2000 hard aan het uitbreiden van het bereik van de producentenprijsindexcijfers met de dienstverlening. Een belangrijk doel daarbij is het verbeteren van de ramingen van de volumeontwikkeling in de Nationale rekeningen. Met name voor de zakelijke dienstverlening bestaat er geen goede prijs- of volume-informatie. Daarom heeft deze vorm van dienstverlening prioriteit. Diensten van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren vormen een belangrijk onderdeel van de zakelijke dienstverlening.

In 2003 is onder een beperkt aantal accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren een pilot-onderzoek gehouden naar de mogelijkheden voor de prijswaarneming.

De resultaten van dit onderzoek zijn in mei 2004 gepubliceerd op het CBS-web.

Rekening houdend met de resultaten van dat onderzoek is een steekproefpanel samengesteld en is de reguliere waarneming gestart. Dit artikel gaat nader in op de berekening van de nieuwe prijsindexcijfers.

3. Basisgegevens

3.1 Samenstelling van het panel

Voor de samenstelling van het panel is een steekproef getrokken uit het Algemeen Bedrijfsregister van het CBS. Deze steekproef is aangevuld met enkele kantoren die in het jaar 2003 aan het pilot-onderzoek voor de prijswaarneming meewerkten.

In totaal zijn er 169 accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren bij het onderzoek betrokken. De bruikbare respons varieerde van 53 procent bij de gerealiseerde uurtarieven per kwartaal (op jaarbasis 46 procent) tot 41 procent bij de standaarduurtarieven per jaar.

3.2 Gerealiseerde uurtarieven

Uit het pilotonderzoek bleek dat de prijsindex het best op zogenaamde gerealiseerde uurtarieven gebaseerd kon worden. De redenen waren onder andere dat het merendeel van de accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren de benodigde gegevens voor deze methode kan leveren en dat met deze methode marktontwikkelingen op kwartaalbasis gemeten kunnen worden. Voor de waarneming van gerealiseerde uurtarieven wordt na afloop van een kwartaal en na afloop van een kalenderjaar het aantal voor klanten gewerkte uren en de daaruit voortvloeiende opbrengst opgevraagd. Het gerealiseerde uurtarief wordt berekend als het quotiënt van de opbrengst en het aantal uren.

Bij deze waarneming wordt het voor de klant gewerkte uur als transactie-eenheid beschouwd. Idealiter zou de waarneming voor een producentenprijsindex betrekking hebben op de prijzen van producten die in de tijd niet veranderen. Dit is met uren als transactie-eenheid niet het geval, omdat veranderingen in de werkwijze van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren tot veranderingen in de 'inhoud' van de geleverde uren leiden. Het is (vooralsnog) niet mogelijk een correctie voor deze veranderingen op de gerealiseerde uurtarieven toe te passen. Zonder deze correctie wordt de werkelijke prijsontwikkeling mogelijk overschat.

Afhankelijk van de mogelijkheden binnen de bedrijven leveren de kantoren cijfers voor het totale bedrijf, naar deelmarkt en/of functie. Door de prijsinformatie waar mogelijk uit te splitsen naar deelmarkten en functies, worden homogener producten onderscheiden. De kans dat vertekende resultaten worden verkregen door een andere samenstelling van activiteiten is daarmee minder groot.

3.3 Standaarduurtarieven

Veel accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren stellen jaarlijks als richtlijn voor het komende jaar externe uurtarieven vast die aan de klant worden berekend. Deze standaarduurtarieven gelden meestal voor het totale kantoor en kunnen niet toegerekend worden aan een deelmarkt. Uit de standaarduurtarieven wordt als referentie- en onderzoeksmateriaal een prijsindex berekend. Voor deze index worden de tarieven gebruikt die op 1 januari gelden, ook van kantoren die

op een andere datum of meer dan eens per jaar de tarieven wijzigen.

3.4 Informatie voor het wegingschema

Voor de wegingsfactoren worden omzetten over het jaar 2002 gebruikt die door de accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren uit het panel zijn opgegeven en omzetcijfers uit de Productiestatistiek over het jaar 2002.

4. Berekeningsmethode

De prijsindices worden berekend volgens de formule van Laspeyres. Hierbij wordt de prijs van een verzameling producten vergeleken met de prijs van dezelfde producten in de referentieperiode. De relatieve aandelen (de wegingen) van de producten ten opzichte van de andere producten in de verzameling is gebaseerd op omzetten in de basisperiode (het jaar 2002).

Voor het berekenen van de prijsindexcijfers van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren worden de gerealiseerde uurtarieven en standaarduurtarieven uit de lopende periode gedeeld door dezelfde tarieven uit de referentieperiode (dit is het eerste kwartaal van 2004 voor de kwartaalreeksen en het jaar 2002 voor de jaarreeksen). De uurtarieven zijn bij voorkeur uitgesplitst naar functie en naar deelmarkt.

Bij de uurtarieven wordt uit de prijsindexcijfers op het laagste niveau een gewogen gemiddelde per deelmarkt berekend. De weging is gebaseerd op omzetinformatie over de desbetreffende deelmarkten.

Eenzijds betreft dit de omzetten van de bedrijven uit het panel en anderzijds omzetramingen op basis van de Productiestatistiek (PS) voor strata van bedrijven. Hierbij is gestratificeerd naar bedrijfsgrootte, gemeten aan de hand van het aantal werknemers. De wegingen zijn zo bepaald dat een kantoor in de waarneming model staat voor kantoren met een vergelijkbaar aantal werknemers buiten de waarneming. Met behulp van de omzetten per deelmarkt (raming op basis van de omzetten van de bedrijven en de PS) wordt één cijfer voor de diensten van accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren berekend.

Voor deze berekeningsmethode is het nodig dat alle waarnemingen aan een deelmarkt zijn toe te wijzen. In de praktijk blijkt echter dat voor de gerealiseerde uurtarieven een aantal bedrijven dat actief is op meerdere deelmarkten slechts gegevens van het totale bedrijf levert. De waargenomen gegevens bij deze bedrijven worden in dit geval toegerekend aan de grootste deelmarkten waarop dit bedrijf werkzaam is met voor alle deelmarkten hetzelfde prijsverloop. Als het grootste deel van de omzet duidelijk wordt behaald bij slechts één deelmarkt, worden de waargenomen gegevens geheel toegerekend aan die ene deelmarkt.

5. Uitkomsten

De twee reeksen van prijsindexcijfers op basis van uurtarieven per jaar zijn opgenomen tabel 1. De reeks van prijsindexcijfers op basis van gerealiseerde uurtarieven per jaar is in tabel 2 uitgesplitst naar vakgebied. Een vergelijking van de prijsindex op basis van gerealiseerde uurtarieven per jaar en de index van standaarduurtarieven is weergegeven in figuur 1. Voor de samenstelling van een reeks op kwartaalbasis zijn nog onvoldoende gegevens beschikbaar.

Tabel 1
Prijsindexcijfers accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren (2002=100)

	2002	2003	2004
Op basis van gerealiseerde uurtarieven per jaar	100	106*	
Op basis van standaarduurtarieven per jaar	100	106	112*

Tabel 2
Prijsindexcijfers accountants, boekhoudbureaus, belastingconsulenten en administratiekantoren op basis van gerealiseerde uurtarieven uitgesplitst naar vakgebied (2002=100)

	2002	2003
Verzorgen van financiële administratie	100	106*
Adviesgeving (exclusief belastingadvies)	100	100*
Accountantscontrolewerkzaamheden	100	107*
Belasting(advies)werkzaamheden	100	106*
Overige dienstverlening	100	106*

Appendix

In 1997 werd in de Europese Unie een akkoord bereikt over het Stabiliteit- en groeipact. Als gevolg daarvan kreeg de verandering van het BBP als maatstaf voor economische groei een belangrijke administratieve functie. Voor de bepaling van de reële groei van het BBP, dat wil zeggen van het volume van het BBP, moet de nominale BBP-groei worden ontdaan van de prijscomponent, ook wel defleren genoemd. Dit toegenomen belang heeft in eerste instantie geleid tot een Beschikking van de Europese Commissie waarin de beginselen van prijs- en volumemeting in de Nationale Rekeningen zijn vastgelegd.

Deze beschikking onderscheidt A-, B- en C-methoden voor prijs- en volumemetingen in de Nationale Rekeningen. A-methoden zijn de meest correcte c.q. meest geëigende methoden. B-methoden mogen worden gebruikt bij het ontbreken van de informatie die nodig is voor een A-methode. De derde categorie, C-methoden, mogen niet worden gebruikt. De kenmerken van een A-, B- of C-methode hangen onder meer af van het terrein waarvoor deze geldt. Zo is het gebruik van (zuivere) producentenprijsindices de A-methode voor het defleren van productie. Een ander belangrijk punt is dat het gebruik van inputindicatoren voor marktproductie als C-methode is gekwalificeerd en daarom niet meer is toegestaan.

Naast het gebruik voor het defleren in de Nationale Rekeningen, heeft het belang van de prijsindexstatistieken voor dienstverlening als kortetermijnindicatoren geleid tot een uitbreiding van een Beschikking van de Europese Commissie die de publicatie van de prijsindexstatistieken zelf voorschrijft.

Voor alle EU-lidstaten en dus ook voor Nederland leidden deze ontwikkelingen tot een uitbreiding van het programma voor prijzenstatistieken. Het CBS streeft naar ontwikkeling van prijsindices volgens A-methoden, zuivere prijsindices. De prijsindices die het CBS momenteel over de gehele breedte van de zakelijke dienstverlening ontwikkelt, voldoen minimaal aan de vereisten voor een B-methode. Omdat de stap naar zuivere prijsindices voor diensten verre van eenvoudig is, zal hieraan in een latere fase worden gewerkt.